(ZEITUNGSDRUCKSACHE)

Рік II. [illegible] (20[illegible]) Вівторок, 27. травня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-38 РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81	„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung. Administration; Reichsstrasse 34. Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.	ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол. Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Німецькі війська на Креті

БЕРЛІН, 26. 5. — Головне Командування Німецьких Збройних Сил подало в свому надзвичайному звіті з 24. 5. ось що:

Німецькі спадуни й десантові відділи воюють на Креті від раннього ранку 20. 5. з частинами британських військ. Німецькі відділи зайняли сміливою атакою з повітря важні під тактичним оглядом точки острова. Атаку спадунів та десантових відділів підтримували ескадри ловецьких, нищильних, бомбових і спадних літаків. Після того, як їх зміцнили нові військові частини, **німецькі відділи перейшли до наступу. Німецькі війська вже сильно заволоділи західною частиною острову.** Німецьке летунство відбило спробу британської фльоти взяти участь у вирішному бою за Крету, прогнало англійські воєнні кораблі з морських просторів на північ від Крети, затопило й ушкодило велике число ворожих воєнних кораблів **і таким чином опанувало повітряні простори над всіми теренами, де йдуть бої.** Всі воєнні дії продовжуються пляново.

Заява Черчіля про те, немов би то німецькі відділи, які висіли на Креті, були одягнені в новозеляндські однострої, не відповідає правді. Коли би вона мала стати притокою або додатковим оправданням цього, що з німецькими спадунами не будуть поводитися згідно з приписами міжнародного права або коли би з ними вже так поводилися, тоді Головне Командування Німецьких Збройних Сил накаже перевести **відплату в той спосіб, що вона торкатиметься десятикратного числа британських воєнних полонених.**

——o——

Чорний день анґлійської фльоти

ЗАТОПЛЕНО НАЙБІЛЬШИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ СВІТА „ГУД".

БЕРЛІН, 26. 5. — Головне Командування Німецьких Збройних Сил подало в свому надзвичайному звіті з 24. 5. ось що:

Німецька боєва ескадра, що діє на Атлянтику під проводом адмірала Літена, зустрінулася в морському районі біля Ісляндії з великими англійськими морськими силами. Німецький панцирник „Бісмарк" затопив англійський дредноут „Гуд". Другий англійський панцирник примушено завернути. Німецькі морські сили продовжують свої воєнні акції без замітних власних втрат.

Про важкий бій між великим німецьким панцирником „Бісмарком" (35.000 тон) і найбільшим воєнним кораблем світа „Гудом" (42.000 тон) подають цікаві подробиці. Підчас цього бою англійський дредноут поцілено в сам муніційний склад. Внаслідок цього важкого удару для англійської фльоти — англійська адміралція мусіла признатися, що „Гуд" вилетів у повітря. Дреднавт „Гуд" зі своїми 42.100 тон — це найбільший воєнний корабель світа, що мав 31 морських миль швидкости. „Гуд" мав 8 гармат 38 цм., 12 гармат 14 цм., 8 гармат 10 цм. і відповідну протилетунську оборону. Залоги було 1.341 осіб. У жовтні 1939 р. німецьке летунство ушкодило його важко так, що він мусів бути довший час у доках для направи.

——o——

Фельдмаршал Бравхіч на Заході

БЕРЛІН, 26. 5. — Головний командант сухопутніх збройних сил ґенерал полевий маршал **фон Бравхіч** відбув кількаденну інспекційну подорож на західніх зайнятих теренах, де відбув конференції з провідними чинниками армії та військової адміністрації.

——o——

Тобрук забльокований

РИМ, 26. 5. — Пристань у **Тобруці** заблькована англійськими кораблями, затопленими внаслідок атак спадних літаків. Агенція Стефані подає, що перстень, який окружає англійську залогу в Тобруці, стає щораз вужчий. Водопроводи й становища протилетунської артилерії в Тобруці є предметом постійних атак німецького та італійського летунства.

——o——

Війна в Іраку

ДАМАСК, 26. 5. — **Головне Командування Збройних Сил подає:**

На західньому фронті іракські війська зударилися з англійськими змоторизованими військами, що прибули з Трансйорданії, та після завзятого бою примусили їх до втечі. Ворог залишив на полі бою ушкоджені панцирні вози й ранених. Іракські війська переслідують ворога, що втікає.

На південному фронті іракські війська продовжують маневр довкруги **Басри**.

Іракські літаки налетіли на Габанію та обстрілювали вогнем скорострілів 5 англійських літаків на землі, що загорілися. Протилетунська артилерія ушкодила 4 англійські літаки, що перевозили війська, та ушкодили їх.

Ворожі літаки налетіли на **Баґдад** і на інші терени.

——o——

Правдиві інформації й дописувачі

Преса — це найважніший чинник у нинішньому житті. На жаль, ми ще не вміємо оцінити як слід ваги друкованого слова, бо не здаємо собі справи з того, яку то важну ролю відограла преса в підготові всіх новітніх рухів і течій. Чим культурніша нація, тим більше виходить у неї часописів і в тим більшому появляються вони накладі.

Преса має два завдання: інформувати загал про всі справи та виховувати громадянство. Щоби преса змогла якслід виконати ці преважні завдання, мусить здобути собі в читача довіря. Як бачимо, в авторитарних державах преса є інформативно-виховним чинником і служить найвищим інтересам нації й держави; в демоліберальних преса є лиш засобом демаґогії та взаємної гризні. При тому вона спирається на пусту, часто виссану з пальця сензацію та підпорядкована інтересам усяких жидівських плютократів-спекулянтів.

Правда, щоби преса була цікава та виконувала своє завдання, мусить мати дуже добрих, совісних та інтеліґентних дописувачів. До того допис повинен бути все правдивий, річевий, обективний, мусить підходити до справ тільки так, як цього вимагає загальне добро. Совісний дописувач мусить оминати все те, що приносить шкоду. Зокрема дуже важний підхід насвітлення справи. Якщо якась справа має, крім давніших добрих сторінок, новіші погані, тоді краще її зовсім промовчати, ніж висвітлювати — та ще не обективно — все те, що добре, промовчавши те, що зле. Буває і так, що дописувач, обхопивши своїм дописом довший протяг часу, вибирає лиш деякі позитивні сторінки, при чому додає дещо таке, чого й зовсім не було й не думає, скільки таким дописом робить шкоди собі самому, виказуючи наглядно свою плиткість і поверховний підхід до справи; далі шкодить особам, про яких написав, а найбільше шкодить таки часописові, бо підриває його довіря до читачів. Тому треба заєдно памятати, зокрема дописувачам і кореспондентам, що часопис — це в першу чергу чинник виховання, а не місце чи засіб для всякого захвалювання або взаємної адорації.

Якщо хтось не знає міри у відношенні до себе, то мусить здавати собі справу з велитенської відповідальности перед загалом, памятаючи, що користати з прихильности Редакції можна, але надуживати її — це злочин. Бо часопис, зокрема в умовинах нашої дійсности, одинокий наш щоденник по цьому боці Сяну й Буга, є справді великою цінністю всього українського загалу. Тому ми повинні ним дорожити, поставити його зразково під виховно-інформативним оглядом та подбати про його масове поширення і його якість. Хто приносить йому шкоду — шкодить цілому українському громадянству. Хто неправдиво чи легкодушно інформує — стає дійсним шкідником.

вн.

Організація відпочинку в Німеччині*)

Мало мабуть сьогодні вже таких одиниць, що не вважали би розвязки соціяльної проблеми основним завданням державн чи суспільности. Це ж для нас незбита правда, що кожний громадянин має право на працю, що ту працю треба йому запевнити й що вона має давати „мінімум" екзистенції. Очевидне, що робітникові підчас недуги належиться лікарська опіка, а на старість забезпека, що праця не сміє до краю висотувати сили й тому мусить бути часово обмежена („8-годинний день праці"), що зокрема самозрозумілою є платна відпустка. Далі держава поширює опіку на родину робітника, зокрема багато уваги присвячує матері й дитині.

Проте помиляється, хто думає, що на сповненні згаданих вимог вичерпується розвязка соціяльних питань. Діло в тому, що сьогодні **націоналістична держава** дбає, щоб **усі** громадяни та й у **всьому** були між собою **рівнорядними** й щоб кожний **сам** почувався громадянином, цебто повновартісним членом нерозривної спільноти. Життя має бути так улаштоване, щоб кожний відчував **радість** життя і щоб усі **розваги** були кожному доступні. Побіч підвищення **життевої стопи робітника** мусить іти рівнорядно **поглиблення його духової культури.**

Якщо донедавна майже скрізь у Европі (а в Польщі до останніх днів її істнування) білет до театру рівнався **денному** заробіткові робітника, то він не міг собі дозволити на те, щоб користати зі здобутків людського духа. Одночасно десь на дні зроджувалась у нього завидь до „панів", що мали змогу розважитись по праці. Від зависти крок до **ненависти**, до прірви між двома верствами одної суспільности, одної спільноти, одного народу. Не тільки **голод хліба** ставав причиною **боротьби кляс**, але й **гін до культури** й **туга за красою**, які були власністю вибраних. Чи не доводилось чути нераз на вулиці терпких завваг, що, мовляв, такий то елеґантний „мамин синок" іде грати в сітківку з нудьги, бо інакше не міг би спати... „Але хай би він так попрацював, як ми, тоді й сітківки йому не хотілось би і сон був би в нього твердий". Сьогодні в добре зорганізованих суспільностях нової Европи таких завваг не почуєте, бо кожний робітник має змогу сам грати в сітківку, як тільки цього забажає, і користає досхочу з цієї здорової розваги. Вона більше не викликує в нього зависти й не сколихує пристрастей.

Тому не від речі приглянутися, як **націоналістична держава** орґанізує свойому робітникові розваги на час, вільний від праці. В націонал-соціялістичній Німеччині перебрала це завдання робітнича орґанізація: „Німецький Фронт Праці" (DAF), яка начислює 30-міліонів членів. Є це одна з найбагатших організацій світу. Зі самих членських внесків має вона пересічно 60-міліонів марок місячно. Це дає їй змогу належно фінансувати театри й імпрези, відпочинкові доми, оселі й подорожі, спортові стадіони і т. п. Своє завдання виконує згадана робітнича орґанізація при допомозі секції „Сила в радості" („Крафт дурх Фройде"), Секція працює в пятьох різних напрямках; 1) вечірні розваги, 2) подорожі, 3) спорт, 4) краса в праці, 5) освіта й самоосвіта.

До **вечірніх розваг** належить у першу чергу відвідини театрів, концертів, кін, тощо. KDF має 12 власних театрів, з того в Берліні і Відні по три. Крім того часто закуповує всі місця в якімось театрі на один день для своїх членів, щоб дати змогу побачити якнайбільшу кількість різних вистав і різних артистів. І так, напр., три театри в Берліні, що є власністю KDF можуть помістити 8.000 видців, але **в виставами, закупленими в інших театрах, може KDF в Берліні денно помістити 10.000 своїх членів**, цебто місячно 300.000.

Крім театральних вистав улаштовує KDF контерти, напр., в Берліні є місячно два до три концерси, на котрих виступає 4—5 мистців, відомих у цілому світі. Вступ на ці імпрези (KDF з засади нічого не дарує) однаковий на всі місця і коштує 1 РМ. (Як улаштовує такий концерт приватний підприємець, то за одно місце треба заплатитити, залежно від його якости, 4—20 марок). Слід додати, що всі місця завсіди бувають випродані. В той спосіб відпадає вповні замід, що його давніше дехто підносив, мовляв, поважна музика, драма чи опера вимагає спеціяльної мистецької підготови, отже вона не викличе зацікавлення серед загалу робітництва.

Вечірня розвага має не тільки уможливити якнайбільшу кількість вартісних імпрез. Іде ще про уможливлення робітникові плекати власні замилування. Отже KDF орґанізує аматорські гуртки, хори, орхестри зпоміж своїх членів, які опісля улаштовують вистави й вечори для своїх фабричних спільнот.

Подорожі мають на меті дати змогу якнайкраще й найприємніше використати відпустку, крім цього вони дають змогу пізнати батьківщину. Тому їх орґанізують в найрізноріднішї околиці; відбуваються в різних речінцях і їх час тривання теж різний. KDF має до розпорядимости люксусово влаштовані пароплави, які є гордістю цієї організації й які належать до найкращих у світі. Кошти тижневої прогульки з дорогою, повним утриманням, всіми оплатами, нічлігами, готелями, відвідинами сягає к. 35 РМ., цебто стільки, як найнижча заробітна платня робітника.

Сьогодні працюється над тим, щоб дати змогу виїхати на час відпустки не тільки робітникові, але й його дружині. Адже ж до відпочинку має вона рівне право, бо ж праця в домі також виснажує й вичерпує, а крім цього завдання жінки— створити атмосферу радости й тепла. Головна трудність у покритті коштів. Якщо зважити, що крім загальної оплати за подорож з повним прожитком (для двох осіб за тиждень к. 70 РМ) прийдуть все у звязку з дорогою й прогулькою дрібні видатки (доповнення ґардероби, якісь памятки з дороги), то сума видатків досягне 120 РМ. Вправді в Німеччині широко розвинена ощадність з призначенням на точно означену ціль (отже м. ін. також на відпусткову прогульку), але загальний кошт таки більший. Тому тепер будують на острозі Рігені (на балтійському побережжі) велике купелеве заведення, яке матиме 10.000 двоособових кімнат. Всі кімнати мають свої бальконики й вікнами звернені до моря. Повний тижневий кошт прожитку враз з дорогою обчислений на 18 РМ на особу. Малі діти в передшкільному віці мають безплатну дорогу і прожиток.

(Докінчення буде). в. я.

*) На основі реферату К. Трефца, керманича головної станиці організації „Німецький Фронт Праці"

Німецькі осяги на Креті

БЕРЛІН, 26. 5. — **Головне Командування Збройних Сил подає:**

Німецьке летунство брало вчора знов активну участь у бою за **Крету**. Під охороною ловецьких літаків спущено дальші частини спадунів на поміч. Боєві літаки з добрим вислідом бомбардували ворожі артилерійські становища та гнізда скорострілів, бараки, табори й скупчення військ. Вони знищили кілька становищ англійської протилетунської артилерії, радіотелеграфічні обекти та два літаки на землі. Затопили на південь від Крети один торговельний корабель містоти 1.000 тон.

Як уже подано в надзвичайному повідомленні, німецька боєва ескадра під проводом **адмірала Літйена** заатакувала великі англійські воєнні кораблі біля Ісляндії. Після короткого й завзятого бою німецький панцирник „Бісмарк" затопив англійський древнавт „Гуд", найбільший боєвий англійський корабель. Другий англійський лінійний корабель, найбільш новітній, кляси „Кінґ Джордж", поважно ушкоджено та примушено завернути. Німецькі боєві морські сили без ніяких власних втрат продовжують свої акції.

Німецькі боєві літаки збомбардували вчора вдень і минулої ночі фабрики летунського промислу та портові обекти на південному й південно-східньому побережжі Англії. Затоплено 2 торговельні кораблі загальної містоти **3.500 тон** і поважно ушкоджено два вантажні кораблі.

В **Північній Африці** стежні частини німецького африканського корпусу знищили під **Тобруком** м. ін. два англійські панцирні вози. Ворог не переводив налетів на терени Великонімеччини ні вдень, ні вночі. Підчас спроб заатакувати надбережні терени в Голяндії й Норвеґії німецькі ловецькі літаки зістрілили 2 ворожі боєві літаки.

—o—

Дещо з історії Крети

Крета, яка тепер стала осередком уваги всього світу, має також свою дуже багату і при тому бурхливу історію. У передгрецькому періоді Крета була центром великої морської держави, вона витворила свою високу культуру, що стала відома під назвою **микенської**. За старогрецьких часів Кретою заволоділи **ахайці й дорійці**. За **римлян** Крета входила в склад одної провінції з Киренаїкою. Опісля Крета переходила з рук до рук: від **византійців** до **сараценів**, від них до **венеціянців**. У 1669 р. заволоділи **турки**. Їх панування тривало безперервно до 1821 р. Тоді, таксамо як і на грецькому суходолі вибухло на Креті **протитурецьке повстання**. Але Креті не вдалося відстояти своєї самостійности. У 1866 р. прийшло нове повстання. Тоді на конференції в **Парижі** рішили, що Крета матиме **автономію** під турецькою зверхністю. Але тому, що турки не додержували своїх зобовязань, в 1897 Крета спалахнула новим повстанням. Тоді кретійські греки рішили приєднатися до соборної Греції, але їх бажання здійснилося щойно в 1912 р., коли уроженець Крети **Венізельос** став головою грецького уряду та одночасно з тим саме тоді почалася доба діяльности Венізельоса. Як людина дуже амбітна, жадна влади й неспокійна — він став на довгі літа головною пружиною всіх грецьких закулісових інтриґ і внутрішніх заворушень. Підчас світової війни Венізельос вплутав Грецію у війну проти волі центрального грецького уряду в Атенах. У 1935 р. Венізельос почав на Креті нову революцію проти атенського уряду. До нього приєднався тоді **ґен. Плястірас**, що проводив грецькою армією в Македонії. **Ґен. Кондиліс** приборкав революцію, а край, змучений безнастанними революціями, забажав врешті якогось спокою і сильно підтримав монархістичний рух, що довело до відновлення грецького королівства. На жаль, грецький король Юрій II. не оправдав надії свого народу, що так бажав мира, і вище його добра поставив родинні звязки з англійською династією, що знову штовхнуло Грецію в зайву війну за чужі інтереси

Вистава Файта Штоса у Кракові

Годі уявити собі краще приміщення для вистави, як у старому університеті при вул. Анни, де під старовинними ґотицькими склепіннями почувається подих тієї самої доби, що в ній жив і творив великий майстер. Виставу цю показувано вже в різних містах Німеччини, але краківська цікава саме тим, що на ній показано теж і оригінальні твори майстра та його школи, тоді, коли обідзна вистава мусіла обмежитись до фотографій — до речі — колосальних і блискуче виконаних, що добре віддають оригінали.

Навколо Файта Штоса провадилася довголітня, не так науково-мистецька, як пристрасно-престіжова дискусія за те, чи він німець, чи поляк. Польські мистецтвознавці, більшої й меншої міри, пролили тут немало чорнила, бо ж Штос створив найкращий і найбільший свій твір, вівтар із Марійської церкви, саме в Кракові. Не диво, що вони намагалися прилучити — сяк, чи так — Штоса до історії польського мистецтва. Намагання ці, будь-щодо-будь, варті були труду, бо Штос — найбільший творець своєї доби, що в історії різьби займає таке саме місце, як Дірер у малярстві. Та не треба бути навіть мистецтвознавцем, щоб сказати, що в Штоса нічогісінько польського немає і що він тільки представник тієї німецької культури, яка, промінюючи на схід, могла зміняти осідок, але ніяк свій німецький дух.

Цікаве було життя Штоса. Походив він з Нірнберґу, з німецької родини, що вимерла щойно в XIX ст. 1477 р. майстер покинув Нірнберґ і через Бресляв, шляхом німецьких кольоністів, подався до Кракова. Тут, на замовлення краківських німців і коштом великої на той час суми 2.808 ґульд., працює упродовж 12-ти літ над вівтарем до Марійської церкви. 1496 р. повертється він назад до Нірнберґу, де веде бурхливе життя, але одночасно здобуває европейську славу. Його останнім, уже старечим, твором був т. зв. „Бамберський вівтар". Помер Штос 1533 р.

Та далеко важніше від його життепису те, що він представник наскрізь німецького стилю і його зрозуміти можна належно лиш тоді, коли його поставити в ряд з іншими німецькими різьбарами, як ось Тільманом Ріменшнайдером, чи Пахером. Ті майстрі покинули частинно різьбу в камені і перейшли на деревяну, що дозволяла на великі тонкості стилізації й вони справді одуховили дерево. Штос між ними найбільший; він надав матеріялові неймовірної сили виразу та драматизму внутрішніх духових переживань. Його вівтар з Марійської церкви, що складається з великої осередньої композиції та з бічних крил з 18 меншими композиціями (разом 7.25×5.34 м.) робить незвичайне враження динамізмом своїх надлюдської величини постатей (апостоли 2.80 м. високі), з яким кожна — глибокий психологічний портрет людської душі.

Не від речі при цій нагоді буде зазначити, що поляки зпочатку війни вивезли цей колосальний, найбільший в Европі, вівтар і заховали біля Сандомира, де німці знайшли його, на щастя, неушкодженим.

Штос полишає на глядачеві незвичайно сильне враження своїм майстерством, з яким він схопив усе найглибше й вічнолюдське та висловив стилем своєї доби, в якому почувається ще подих середневіччя, але заразом і щось нове, притаманне великій реформаторській добі Лютра. Штосового сучасника. Не диво, що в нього так підкреслена індивідуальність та особовість кожної постаті, наскрізь полоненої якимось глибоким переживанням. Важко просто повірити, щоб мертвий матеріял, дерево, можна одуховити до такої міри.

Вистава полишає колосальне враження і кожен, хто її огляне, не пожаліє часу, проведеного серед геніяльних творів і в прекрасному окруженні, де ще досі блукає велика тінь іншого Штосового сучасника, Коперника.

с. г.

——o——

Бій за Крету

БЕРЛІН, 26. 5. — Останніми днями англійці дуже багато говорили й писали про бої довкола **Крети** й на самому острові. Навпаки Головне Командування Німецьких Збройних Сил вважало за відповідне почекати, поки не можна буде дати повідомлення цілком певного під кожним оглядом. Німецький десант на Креті є одним із найсміливіших воєнних подвигів у світовій історії. Черчіль не спромігся з того приводу на ніщо краще, як тільки на звичайну брехню, немов то німецькі спадуни зуміли висісти на Креті тому, що вони були зодягнені в однострої новозеляндських вояків. Черчіль забув, що ввесь світ знає німецьких спадунів і десантові відділи ще заперед війни, коли вони на різних парадах переходили перед чужинецькими військовими відпоручниками. Підчас сучасної війни вони брали участь у боях на всіх фронтах.

Таксамо британійська пропаганда спочатку дуже багато трубіла про англійські перемоги, поки вкінці не дійшла до того, що вона повідомила Лондон, немов би британійські ловецькі літаки покинули Крету мабуть тому, що там нема відповідного числа летовищ. У дійсності на Креті є знамениті летовища й оборонні умовини цього острову взагалі блискучі. Крім того англійці мали доволі багато часу, щоби розбудувати свої оборонні становища. Дуже добрі летовища, недалека приявність літаконосців і воєнних кораблів — все те давало англійцям змогу боронити Крету. Одночасно все те свідчить про нечувані зусилля німецьких військових відділів, що завдяки цілком новій воєнній тактиці зуміли висісти на острові й перейти до наступу.

Про вагу Крети рішає її географічне положення: Крета є неначе великою скельною твердинею, що замикає вхід на Еґейське море. Вона велика на 8.372 кв. км. і має 400.000 мешканців. Крета довга на 260 км. і широка на 50 км. Південне побережжя Крети дуже стрімке, воно спадає прямовисно в море. Тому там нема ніяких значніших пристаней. Натомість північне побережжя Крети лагідніше й краще розчленоване. Тому там зосередилися всі головніші пристані й міста. З них найважніші: **Кандія**, що є столицею острова, **Ретимно** та **Іракліон**. Гористість острова спричинила повну недостачу залізниць. Крета має також дуже мало доріг. Підсоння Крети тепле, але зимою буває, що несподівано стає дуже холодно. Літо має майже тропікальний характер. Крета не має ніяких лісів, її хліборобська культура обмежується до плекання винної лози й оливних кущів.

——o——

ВОЛ. БАЛТАРОВИЧ

В перші роковини смерти Нестора Нижанківського

Минув рік, як на цвинтарі в Ліцманнштадті спочав сном вічним відомий наш композитор, заслужений музик-теоретик і педаґоґ. Помер на запалення легенів у ліцманнштадтській лікарні. Знесилене важкими переживаннями серце не в силі було піддержати в критичному моменті загрожений орґанізм.

Всебічна музична діяльність бл. п. Нестора Нижанківського — це не лише праця українського композитора, пяніста-виконавця, музики-теоретика й педаґоґа, але й музики орґанізатора. Композиторський талант перейняв Нестор по своїм дійсно талановитім, з ґеніяльною музичною інвенцією батьку, Остапі Нижанківськім. Студіювати науку композиції пощастило йому щойно після світової війни та українських визвольних змагань, у яких брав активну участь як український старшина. Учень проф. Маркса (Відень) та абсольвент майстерської кляси празької консерваторії, веденої проф. Новаком, належить Нижанківський до т. зв. „празької ґрупи" українських композиторів. В творах замітне прекрасне опанування малих та великих музичних форм, розмах у розбудові мотивів та багата, різнокольорова палітра гармонічної й інструментальної виразовости. Незвичайно педантичний будівничий кожної своєї композиції: кожна нотка „сидить" на свойому місці, кожний мотив має своє психольоґічне та чуттєве обґрунтування. З незвичайним пієтизмом та дбайливістю підходить до кожного роду композиції: співакові все дає виспіватися (прекрасні сольоспіви: „Жита", „Прийди, прийди", „Засумуй, трембіто...", „Не співай по весні!..." до німецьких текстів своєї Дружини-Мелянії: „Дер Гербст іст да...", „Воцу бін іх ервахт?..." і такі хорові твори, як: „Був май", „Наймит", „Гей ідуть, ідуть тумани", а кожному інструментові (фортепіянові, камерні та орхестральні твори, яких вичислення не дозволяє обем статті), дає вигратися, використовуючи його питомі вальори. На окрему заввагу заслуговують його фортепянові твори (сонати, фуґи, чудова „мала суіта", безліч перлин-мініятур) із плястично виведеною тематикою та фінезійним віртуозно-технічним випосаженням. Сильний драматичний первень, що ціхує всі інструментальні, а перш за все орхестральні твори Нижанківського, дає підставу до твердження (автор цеї статті мав нагоду слухати грані Покійного вийимки з опери „Похід Ігоря на половців" та героїчної стрілецької опери), що стратили ми в Нім оперового композитора, якому лиха доля не дала прийти до слова у цій великій музично-драматичній формі. Треба зокрема підчеркнути незвичайну скромність Покійного в самооцінці своїх творів. Тоді, як уже композиції його займали одно з передових місць в українській музичній літературі, Нижанківський все твердив, що до цього ще не дійшов і заки займе таке місце, старається покищо прислужитися своєю творчістю бодай українській галицькій музиці. Як майже всім українським композиторам так і Нижанківському приходилося компонувати тільки в дуже обмеженому вільному часі. Виклади в Муз. Інституті ім. Лисенка та приватні лекції, якими треба було підсилювати скромні заробітки професора Муз. Інституту, виповнювали ввесь день аж до пізного вечора. І так неодна партитура викінчувана була в год. 3-ій, 5-ій ранку, бо вже за 2—3 дні назначена перша орхестральна проба нового твору.

Переглядаючи колись твори Нижанківського прийдемо до переконання, як багатою є його творчість, з якою саможертвою — прямо „кровю серця" писана кожна найменша навіть пісенька і яким цінним народнім майном являються залишені твори Покійного. Тут треба згадати, що всі важніші твори Нижанківського збереглися і є в перехованні у Дружини Покійного, яке тепер перебуває у Баден-Баден під Віднем

(Докінчення буде).

З голосів преси

Твердиня Тобрук

„Фелькішер Беобахтер" з 23. ц. м. подає докладніші дані про значіння твердині Тобрук:

Тобрук — невелике містечко із 4.000-ми населення, на східньому скраєку лібійської пустині — є головним осередком округу Мармаріка. Його італійці розбудували на зовсім модерний лад. Ця приморська европейська оселя в пустині, окружена високими сірочервоними скелями, над глибоким заливом, є одним з найліпших сховків для кораблів на Середземному морі. Тому не диво, що італійці вибрали саме те місце на пристань, дуже добру навіть для великих кораблів, та що Тобрук став одночасно найважнішою военною твердинею в Лібії.

Сьогодні ця пристань в англійських руках. Вони бороняться ще, бо знайшли тут найкращі умовини для оборони в цих скелях, що окружують цілу пристань й містечка. Саме на цих склонах скель немов уже природою створені, до того ще сильно укріплені приміщені охоронні схоаки для всякого роду зброї та вояків. Це твердиня, яких в Европі небагато. Її можна б порівняти лише з німецьким „Вествалъ". Її форти здіймаються розсіяно щораз вище і глибоко входять у склони гірських валів, до того і невидні. Цим гніздам, окруженим недоступними пропастями, замаскованим природною рістнею не годна дати ради найтяжча навіть артилерійська пальба. Сильні дротяні засіки, підміновані поля між пісковими лавами, румовищам каміння та гущею тернистої рістні, і розкинені невеличкі укріплення довкруги головних фортів не дають ніякого доступу до укріплених гнізд.

Тому й не диво, що годі тут вести таку саму боротьбу, як деінде. Тут можливий лише наступ піхоти, що, озброєна в ручні гранати, при підтримці всіх других років зброї, може здобувати одно гніздо за другим і разом з пionірами підсуватися з одного опірного гнізда до іншого.

Пригадуємо, що тут італійські частини змогли боронитися цілих 21 днів. Італійці, перемучені постійними походами й попередніми боями, до того без належних засобів, зуміли устоятися тут аж 21 днів перед просто шаленими наступами цілих дивізій англійців, непереможених та якнайкраще озброєних.

Тепер же англійці замкнені тісним перстенем німецьких і італійських військ. Вони у безвихідному положенні й мусять вкінці піддатися, бо всі їх спроби переломити цей перстень не дали найменших осягів, а тільки великі страти. Мало того. Навіть серед таких важливих обставин здобули німецькі й італійські війська під охороною сконцентрованого вогню летунських частин та артилерії дуже сильно укріплений форт Рас-ель-Мадауар.

Серед постійного граду артилерійських і летунських ударів і при нічній темноті не зміг противник зорієнтуватися, з котрого боку наступає піхота. Нелегке було це діло втискатись крок за кроком і нищити засіки, запори, підміновані поля та здобувати кожнісіке гніздо. Бували випадки, що англійці, видячи вже свою безвихідність, вживали різних ганебних підступних способів і кликали: „Не стріляйте, тут ми, німці!", як німецькі вояки зближалися, англійці пробували до них стріляти, або кидатися на них з багнетами. Така ганебна поведінка противника, можлива тільки між „героями його англійської величности", також не помогла. Упадок Рас-ель-Мадауару створив поважний вилім у твердині. Вже не змогли сильно підготовлювані протинаступи його відзискати, бо хоробрі німецькі й італійські сили зломили криваво всі спроби. Не помогли також шалені випади австралійських дивізій, підбадьорених алкоголем.

Німецькі й італійські сили не віддають того, що раз вхопили вже в свої руки. Командує там генерал Роммель, цей незрівнаний знавець техніки у позиційній війні.

Ясне, що при тих умовинах не зможе встоятись навіть найсильніша твердиня, не встоїться перед могутністю німецького вояка і Тобрук.

Подвиги італійської фльоти

РИМ, 26. 5. — **Головне Командування Італійської Армії** подає:

Італійські летунські й морські военні сили у тісній співпраці з німецькими збройними силами боролися вночі на 20. травня у східній частині Середземного моря, щоб здобути **Крету**. Італійські торпедівки вийшли переможно з боїв та завдали ворожій фльоті важкі втрати. Бомбовики, торпедолітаки, ловецькі й розвідчі літаки переводили безупинну боеву акцію. Военні обекти на Креті багато разів успішно збомбардовано. Англійська фльота внаслідок важких втрат, що їх завдали збройні сили осі, примушена була завернути до своїх баз.

У Східній Африці відперто ворога підчас боїв у північній частині терену Ґалля й Сідамо та завдано йому втрати. В Уджіді (Амгара) окрема частина під проводом полк. Маравентана після довгого геройського опору через вичерпання харчів і муніції, піддалася на почесних умовинах.

Один італійський підводний човен під проводом командора підпор. Карла Фека ді Коссато затопив на Атлянтику три торговельні кораблі, в тому корабель-цистерну загальної місткости **21.000 тон** і поцілив торпедою один ворожий кружляк. Італійські швидкі човни затопили ворожий підводний човен, що намагався атакувати один наш транспортовий корабель.

Підчас боевих акцій у східній частині Середземного моря затоплено один італійський нищильник і одну торпедівку. Залоги їх майже в цілості вирятовано.

Знищено 3 англійські нищильники

БЕРЛІН, 26. 5. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подало 24. 5.:

Німецьке боеве летунство затопило вчора у східньому районі Середземного моря **три англійські нищильники** та поважно ушкодило три інші нищильники, вкінці знищило 5 англійських стежних човнів у заливі Суда.

Минулої ночі переведено летунські атаки на летовища в середній і східній Англії. Поважно ушкоджено бомбою один торговельний корабель.

На терені Північної Африки стежні частини німецького африканського корпусу знищили підчас одного випаду на схід від Солюму два панцирні вози й кілька гармат.

Минулої ночі вороже летунство слабими силами заатакувало кілька місцевостей у західній Німеччині. Серед цивільного населення було **небагато жертв** в убитих і ранених. Ушкоджено **будинки**, особливо в Кельні й Діссельдорфі.

Підчас боевої акції проти Англії згинув геройською смертю командант одного з летунських корпусів, **генерал Ґраверт**. Він особливо заслужився в акції розбудови німецького летунства, брав активну участь у поході на Польщу й на Заході. Як зразковий вояк і командант довів він свій корпус до найбільших осягів у боротьбі з Англією.

„ПРІН НАЗАВСІДИ МІЖ НАМИ!"

Приказ до вояків підводної фльоти.

БЕРЛІН, 26. 5. — **Командант німецьких підводних човнів, віцеадмірал Деніц, звернувся 25. 5. з таким денним приказом до вояків підводної фльоти:**

„Ґінтер Прін, герой зпід Скапа-Флов, відбув свою останню подорож. Ми, моряки підводних човнів, схиляємо перед ним у гордому жалю наші чола та здоровимо його і його вояків. Якщо б навіть його вкрили хвилі далекого океану, Ґінтер Прін повсякчасно житиме між нами. Він супроводитиме кожний підводний човен, що їхатиме на Захід. Його духом житиме кожний підводний човен. Ми ніколи без нього не підемо в бій проти Англії, він спонукуватиме нас до наступу. Повний молодечої сили й очайдушної відваги, він став **зразком для борців підводних човнів**. Ми його втратили, та одночасно ми його назад віднайшли: він став для нас **символом твердої, непохитної волі боротьби проти Англії**. Вона продовжується в його дусі".

—o—

ТЯЖКЕ СТАНОВИЩЕ АНҐЛІЇ

НЮ-ЙОРК, 26. 5. — Щоденник „Дейлі Нюс" пише, що військові круги Злучених Держав так оцінюють военне положення Англії:

1. Англія не має ані відповідної армії, ані також стільки брої, щоб перейти до наступу на европейському суходолі.

2. Англія не може числити на американський експедиційний корпус, бо його треба би дуже довго підготовляти, вишколювати й озброювати. Тому він мусів би приїхати до Англії запізно.

3. Катастрофа Англії на Креті спричинила би таку втрату її поваги, що тоді майже автоматично відкрилися би перед німцями всі шляхи до Африки, Сирії, Палестини та Єгипту.

—o—

Американські дивогляди

До яких тільки абсурдів не доходить акція допомоги Англії в Америці, може служити одно звідомлення „Ню-Йорк Таймс-а": „Найзнатнішу собаку нації", як називають в Америці Рузвелтового терієра Фалла, іменували „президентом гавкунів за справу Англії". Німецька преса, що подає цю вістку за згаданим американським часописом, підкреслює, що це — ніякий дотеп, а тільки рекламовий трік Організації Допомоги Англії, яким вона послуговується у своїй пропаґандивній акції. Ця організація видала плякати з портретом „президента гавкунів" Фалла.

*

В Америці є чотири тисячі громадян, що мають прізвище Черчіль. Як повідомляє шведський часопис „Афтонблядет" із Лондону, всі ці американські Черчілі, переповнені гордістю, що носять „славне імя", обєдналися в „Союзі черчілівців". Завданням цього обєднання — як сказано в статуті — є доказати знатність свого походження, яке ніби то йде в простій лінії від англійських Черчілів, що мають у своому роді теперішнього „героя" Англії. Союз високо оподаткував своїх членів і зібрані гроші переслав на руки англійського премієра для вільного розпорядження ними.

*

Гамір, що счинився у Злучених Державах Америки довкола допомоги Англії, доводить там до все більших куріозів. Наприклад, один із сенаторів появився на засіданні сенату в черевиках, розмальованих на кольори британського державного прапору. В Голивуді ліцитують на аґітаційних зібраннях панчохи фільмових зірок, призначуючи ввесь дохід на допомогу Англії. Кабаретові артистки в нічних клюбах та варієте скидають із себе одну по одній частини свого одягу кожний раз за відповідною оплатою, що йде на фонд допомоги. Рекорд побила артистка Ґіпсі Лі Роз, яка появилася перед публикою роздягнена, заліплена тільки в різних місцях зірками різної величини. За відповідну оплату Лі Роз дозволяла здирати з себе ції зірки, призначуючи гроші на допомогу Англії. Як же-ж низько впав престиж тої, колись могутньої британської імперії!

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР

ТРАВЕНЬ.

27. Вівторок — мч. Ісидора.
28. Середа — пр. Пахомія В.

— ПЕРЕВИДАЧА ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ. У звязку із вичерпанням І. накладу й потребою перевидання підручників для українських народних шкіл, прохаємо всіх учителів надсилати до 15. VI. ц. р. свої уваги й побажання щодо потрібних змін у першому накладі на адресу: УЦК, Краків, Зелена 26.

— ВЕТЕРИНАРНІ ЛІКАРІ, для зорганізування Секції при УЦК, подадуть у найкоротшому часі такі свої персональні дані: імя й прізвище, дата уродження, рік одержання диплому й де, додаткові іспити (докторат, фізикат), місце й рід праці, докладна адреса. — Господарський Відділ УЦК, Краків, Зелена 26/7.

— У СВЯТОЧНОМУ КОНЦЕРТІ, що його влаштовує в неділю 1. червня ц. р. Окружна Жіноча Секція при УОТ у Сяноці, бере участь мистець-рецитатор м-р Ю. Геник Березовський із Кракова. Треба сподіватися, що й місцеве та довкільне громадянство використає цю нагоду й візьме численну участь. На програму концерту складається виступ хору „Бояна" під орудою проф. Іваненка, що вже має свою заслужену славу, сольоспів п. Гаврилова, інсценізація поеми Л. Українки „7 струн" і т. д. Побажане, щоб і довкільне селянство відвідало цей концерт. Білети в ціні 3, 2 і 1 зол. замовляти й купувати наперед у касі УДК, вул. Г. Веселя ч. 2. Саля міського кіна, початок концерту точно в год. 11.30 передпол.

— П. БОЙЧУКА МИКОЛУ, який мав право до дня 30. квітня ц. р. збирати в терені замовлення без права інкасування зачетів, взиваємо оцим, щоби вернувся до Кракова й розчислився. — Українське Видавництво.

— НА ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСТВУ зложили біженці з Буковини (в золотих): Ластівка Олесь 3, Чебрій Дмитро 3, Радуляк Федір 2, Чебрій Іван 2, Чебрій Дмитро І. 4, Ластівка Кор. 2, Турушанко Евзебій 2, Башняк Семен 2, Івасюк Микола 2, Фокій Степан 2, Маноляк Григорій 2, Чебрій Григорій 2, Барабульський Ф. 2, Варварюк Василь 4, Варварюк Назарій 2, Корса Данило 4, Буцура Пантелеймон 6, Рахмістрюк Омелян 2. Разом 48 зол. і кличуть до цієї збірки всіх українців із Буковини по таборах Вел. Німеччини.

— НА ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСТВУ зложили (в золотих): Сяніцькі Громадяни: м-р Омелян Мацілінський 100, Роман Скоробогатий 100, Михайло Дуб і М. Гнатів 100, Ярослав Потюх 20, Гірник Григорій 100, Монастирська Ростислава 30, Янковський Микола 20, Богаєць Теофіль і Твердохліб 40, Бровар Володимир 100, Завада Іван 10, Бучацький Олег 30, Винницький Гнат і Мисько 50, Венґльовський Петро 30, Гурняк Іван 50, Голойда Степан 100, Гнатишак Нестор і Новицький 20, Гладиш Ярослав 40, Гарасевич Евген 20, Магун Волод. 50, Єнкала Іван 3, Когут Андрій 100, Бак Теофіль 200, Куріца Олекса 10, Колодій Іван 10, Куньчик Михайло 50, дир. Масник Гриць 50, Пелех Любомир 40, Присташ Михайло 20, Сорока Степан 15, Старанчак Василь 10, Старак Василь 20, Туцький Роман 10, Фаль Михайло 20, Чарнота Володимир і Цап Павло 10, Жук Степан 5, Ядчишин Михайло 20, Гринів Теодор 50, Дмитрик Михайло 10, П. Блавацька 20, Іванцьо 5, Народня Торговля 100, Криса Степан 4, Овад Ярослав 2, Ядчишин 20, Роман Галя й Ортинська Ольга 50, Ілик Дмитро 20; разом 1.864 зол. — Через Делеґатуру УДК-Порохник: Ванкевич Степан 2, Нагірний Василь 2, Прокопів Юліян 2, Новак Осип 2, Шуляка Северин 5, о. Яхимович Осип 5, Савчак Осип 1, Голіянова С. 2, Федевич Анна 1, Корнят Ольга 1, Якимович Володимир 0.50. — Українбанк, Холм 5, Лішинський Григор, Біла Підл. 18, о. Вергун Михайло, Новіца 12. — Через УДК Новий Торг: д-р Ярослав Чолій 50, Секція Учителів 21, Антін Федів 5. — Через Делеґатуру УДК Лежайськ: м-р Гладилович Адольф 1, Гелецінська Ірина 1, Шостак Іван 0.75, О. Шеґда 5, Слобідна Олена 2, Кишакевич Валерія 1, суддя городського суду (підпис нечиткий) 2, Гайда Михайло 5, Слаба Степанія 1, Кишакевич Роман 5, Дембіцький Омелян 2, Кишакевич Адам 2, Галань Ігнатій 5, Добровольський Осип 2, Ґдула М. і Слабий Т. 3, Дендерис Іван 2, Ожґа Нестор 5, Масик Володимир 2, Ваньчик і Ґдуля 5, Ковальчук Михайло 3.70, Савицька Бронислава 1, м-р Гайдук Бронислав 1.30, Ожґа Мирон 2, Лан Іван 5, Яцина Володимир 2, Кузьма 5. 1, Козак Осип 4, Гелецінський Михайло 10, Казієвич Лев 5, Годунько Іван 5, Вань Емілія 0.50, Лішинський Кость 1, Атаман Зенона 0.50, Грим Микола 1, Кишакевич Стах 3, Ковальчук Петро 1, Данилевич Антін 1, Олесницький Григор 10, Федеркевич Лев 1.50, Кишакевич Лев 1.50, Ожел Степан 5, Ваньчик Василь 0.50, Федеркевич Ірина 1, Струп Ольга 1.

ЧАСТО МИЙТЕСЯ Й КУПАЙТЕСЯ! ЗБЕРІГАЙТЕ ЧИСТОТУ ОДЯГУ Й ПОМЕШКАННЯ! УСУВАЙТЕ БРУД! ТІЛЬКИ ТАКИМ ЧИНОМ ПОЗБУДЕТЕСЯ ВОШЕЙ, ЩО ПОШИРЮЮТЬ НЕБЕЗПЕЧНИЙ ПЛЯМИСТИЙ ТИФ!

Нужда, голод і бруд — викликують тиф

Плямистий тиф — це хвороба нужди, що поширюється найбільше в роках неврожаю, безробіття, війни та інших нещасть. Тому часто кажуть, що плямистий тиф повстає з нужди або голоду.

Це правда, що на плямистий тиф частіше хворіють бідніші, ніж багатші, це правда, що бідніші області краю більше хворіють на цю хворобу, ніж багаті. В „худих роках" вибухали великі пошесті плямистого тифу й тому цей тиф називали голодовим тифом. У світовій війні панував на наших землях голод, тому ширився тоді плямистий тиф.

З голоду не хворіють на тиф, хоч там, де панує нужда, часто виступає тиф, але тільки тому, що нужда і бруд часто виступають одночасно. З бруду повстає завошивлення, а де є воша, там уже недалеко тиф, бо саме ці насікомі поширюють цю хворобу.

Що без вошей немає плямистого тифу — про це знаємо з багатьох дослідів і прикладів. Бували випадки, що лікарі, щоб переконатися, впродовж цілої хвороби спали з хворим в одному ліжку й не заразилися. Бувало також, що хтось тільки один раз сів на ліжку хворого або сидів у поїзді біля такого, що був у хаті, де був тиф або воші й після 3-ох тижнів захворів на тиф.

Нужда не означає бруду. Нужда не мусить обовязково вести до завошивлення. Кожний знав помешкання незаможних людей вдержувані в чистоті, і навпаки, бувають часом люди, що, хоч живуть у добробуті, є брудні й завошивлені. Чистоту й лад можна й треба зберігати в нужді. Це одинокий спосіб, щоб охоронитися перед тифом.

Добрий приклад на це маємо з часів світової війни. Нужда була тоді в нас, в Росії та в Німеччині. Одначе плямистий тиф поширився в Росії з велитенською нагальністю, у нас також було багато випадків цієї хвороби, особливо на Сході, зате в Німеччині, крім таборів російських полонених, не було ніяких захворінь на тиф. Отже сам голод не вів до плямистого тифу, бо населення привикло до чистоти й навіть у найважчих умовинах плекало цю чистоту й боролося з завошивленням.

Жидівське населення віджививлялося не гірше, ніж християнське, та проте жиди частіше хворіли на тиф внаслідок більшого бруду й завошивлення.

Ясно, що ніхто не може жити відокремлено і що кожна людина мусить приставати з іншими людьми. Отже, коли спільнота не дотримує чистоти, мусить кожний із нас приставати з опущеними, брудними й завошивленими людьми, внаслідок чого кожний з нас стоїть перед загрозою заразитися тифом.

Висновки з цих фактів ясні: щоб зліквідувати плямистий тиф, мусить ціле населення без винятку позбутися вошей. Хто цього не хоче зробити добровільно, мусить бути примушений до цього.

ДБАЙ ПРО НАЙБІЛЬШУ ЧИСТОТУ ТІЛА!

Справа передовиків у Таборах Українськоі Служби Батьківщині

Всіх українців, які живуть тепер на терені Великонімеччини, а які прислали або хочуть прислати до Українського Центрального Комітету в Кракові своє зголошення на передовиків („форарбайтерів") у таборах Української Служби Батьківщині в Ген. Губернаторстві, повідомляємо:

До Української Служби Батьківщині приймають засадничо тільки тих українців, які живуть тепер на терені Ген. Губернаторства. Нікого, хто живе тепер поза межами Ген. Губернаторства, без огляду на це, звідки він походить, німецька влада до УСБ не приймає. Однак ті українці, які хотіли би працювати як передовики (форарбайтери) в таборах УСБ, повинні внести подання до свойого найближчого уряду праці (Арбайтсамту) у Великонімеччині. В поданні слід зазначити, що прохаючий хоче, як українець, вступити до Української Служби Батьківщині, де має стати форарбайтером і просить про дозвіл змінити дотеперішнє місце праці на працю в характері форарбайтера у таборах УСБ в Ген. Губернаторстві (Українішер Гайматдінст). Це подання переслати до свого уряду праці, який полагодить його службовою дорогою, а прохач дістане опісля відповідь. Ті, які дістануть позитивну відповідь і матимуть змогу приїхати до Ген. Губернаторства, мусітимуть деякий час працювати в таборі УСБ, як звичайні робітники, а в міру потреби стануть форарбайтерами, а то й форверкерами. Назначування передовиків залежить виключно від компетентних німецьких властей. Підкреслюємо, що тільки ті повинні такі подання робити, які мають до цього потрібні дані: знання німецької мови, енерґійність, знання праці (як це пр. у німецькій Службі Праці), національна свідомість і т. п. На такі місця надаються найкраще ті, що працювали або працюють при будові доріг у Німеччині. Усі, що таке прохання будуть робити до уряду праці, а до УЦК не прислали ще своїх життєписів, — мають ці життєписи прислати до УЦК в Кракові, Зелена 26. Відділ Опіки над Молоддю та Родиною.

Український Центральний Комітет,
Краків, вул. Зелена 26.

Затоплено 4 англійські кружляки

РИМ, 26. 5. — Головне Командування Італійської Армії подало 24. 5.:

В Північній Африці на фронті Тобруку відбито ворожий випад штурмових частин і панцирних возів. Кілька панцирних возів знищено або ушкоджено. На схід від Солюму знищено 2 анґлійські панцирні вози й кілька гармат. Ворожа летунська атака на Бенґазі спричинила кілька жертв зпоміж мусульманського населення.

У східній частині **Середземного моря** торпедівка під проводом команданта поручника Ф. Німбеллія, крім кружляка, що його затопила вночі на 22. 5., затопила ще другий кружляк містоти 5.450 тон. Інша торпедівка під проводом пор. Фульґозі заатакувала вдень анґлійську ескадру, зложену з 3-х кружляків. Торпедівка з близької віддалі сторпедувала один кружляк містоти 7.270 тон, кляси „Леандер". Ворожий кружляк, поцілений у середину кадовба, внаслідок вибуху розірвало на дві частини. Він негайно затонув.

Ворог утратив від 20. до 23. 5. чотири кружляки, з чого 2 затопили торпедівки, а 2 летунство. Крім того італійські швидкі човни важко ушкодили 2 кружляки, а одна торпедівка сторпедувала один кружляк

З українського життя

РОКОВИНИ ПЕРЕДАЧІ ПРАВОСЛАВНОГО СОБОРУ В ХОЛМІ.

Холм святкував у неділю 18. травня ц. р. перші роковини повернення холмського православного собору. Свято почалось в год. 10-ій зранку врочистою св. Літургією, яку відправив архиепископ Іларіон. Підчас Літургії загув уперше з високої дзвіниці на Соборній площі, винесений туди великий дзвін холмського собору. В год. 13-ій відправлено врочистий молебен. Собор був ущерть виповнений вірними. Прибули: українська гімназія, технічна та ремісинча школа, школа домашнього господарства, народня школа ім. короля Данила, масово прибуло українське громадянство Холму та околиць. На молебні були теж приявні представники влади з п. Крайсгавптманом Гаґером, його заступником п. Вебером, комісарем міста п. Остернаком та шкільним радником п. Меснером. Численно репрезентовані були військові круги. Українське громадянство Холму заступав голова УДК лейтн. Шрамченко .Молебен почався проповідями в українській та німецькій мовах. О. Романович підкреслив у глибоких словах історичне значіння повернення холмського собору для української Холмщини та висловив подяку за цей чин Фіререві, німецькій армії та Генерал Губернаторові. Молебен покінчився многоліттям у честь Фірера, Ген. Губернатора д-ра Франка та ґубернатора Цернера. Свято замкнув урочистий похід Владики в супроводі духовенства, влади та соборного хору з собору до архиепископської палати.

Богдан Хома.

ЛЕМКІВЩИНА.

КРИНИЦЯ-СЕЛО ВІДРОДЖУЄТЬСЯ.

Хвиля національного відродження, що могутньо перекочується по Холмщині, Посянні та Лемківщині, не минула й Криниці-села. Криниця-село — як і інші села Лемківщини — це терен жахливого польського денаціоналізаційного експерименту, терен, що назавсіди мав втратити свое національне обличчя та внаслідок різних, по діявольськи спрепарованих рецепт мав стати жертвою польонізаційних заходів. Лемківщина, зокрема Криниця, важко боролася за свое національне „я", тим важче, що змагання свідомішої частини населення паралїжували своїм консерватизмом та інерцією староруські елементи, штучно підсичувані польськими урядовими чинниками. Деякі з них, як ось колишній управитель місцевої народньої школи Трохановський, автор відомого „Руського Букваря", писаного страшним язичієм, — таки свідомо стали знаряддям польської польонізаційної політики. Промощуючи шлях польонізації — Трохановський заробив на свому „Букварі" немало грошенят і придбав собі панську ласку, а нещасна лемківська дітвора затроювала свої душі, відчужувалася від рідного пня. Тепер Криниця-село починає черпати животворні соки з рідного джерела. Серед села пишається кооператива та українська школа із свідомим українським учительством, що докладає усіх зусиль, щоб направити кривду, заподіяну місцевій дітворі. Криницька народня школа має першорядні вчительські сили (п-ні Галина Журба, відома українському громадянству письменниця, п-ні Мазикевич, що перед учасниками Педаґоґічного Курсу вивела низку зразкових практичних лекцій, та п. Пасічинський, який має знамениті висліди своєї праці, зокрема як ініціятор дитячих театральних вистав і орґанізатор Куреня Молоді). Дітвора горнеться до школи, бо находить у ній родинне тепло, радість та науку.

Небагато минуло часу від прегарного шкільного концерту в честь Т. Шевченка, а вже 18. V., заходами невтомного п. Пасічинського, дітвора вивела в шкільній домівці, в прияві численних гостей із міста та села, сценічну виставу п. н. „Золотий черевичок" Королева-Старого. Перед очима зворушених видців пересунувся ряд гарно виведених картин, у виконанні учнів 6-ої та 7-ої кл. нар. школи. З подивом гляділи приявні на смілу, повну розмаху та вродженої інтеліґенції гру малих аматорів. Мило вражав поправний наголос у вимові. Кожну сценку, зокрема національні танки, нагороджували приявні рясними оплесками. На окрему увагу заслуговувала гра талановитої Тоськи Фатули в ролі сироти, Катрі Федорик, Ганни Барни, Марійки Петрик, Володимира Крайняка та Антона Петрика. Труд дітей та їхнього вчителя увінчався повним моральним і матеріяльним успіхом. Дохід у сумі 110 зол. дасть змогу закупити нові книжечки, що їх так радо читає лемківська дітвора. Радісно билось серце на вид цих жвавих, інтеліґентних діточок, що з такою охотою й запалом горнуться до рідної школи та праці. Криницькі школярі, бажаючи пізнати своїх ровесників із сколиці, в найближчу неділю виїдуть із згаданою виставою до Тилича, опісля до Злоцька. Щасти, вам, Боже, любі криницькі діточки, у вашій праці та у ваших задумах!

Учасник.

КАТОВИЦІ.

Заходом філії УНО в Катовицях, при співучасти громадян шлеської области, відбувся 27. квітня ц. р. в салі місцевої консерваторії концерт з нагоди 80-тих роковин смерти Т. Шевченка. На програму склалися виступи мішаного й мужеського хорів під проводом о. О. Хортика. Після „Заповіту", який свої й чужі гості вислухали стоючи, проф. д-р І. Фещенко-Чопівський та м-р І. Гуглевич виголосили вступні промови (в українській і німецькій мовах) про Шевченка та його заповіти. З черги представники місцевого доросту виголосили деклямації: п. Богдан Яцковський (в українській мові) та Оксана Збудовська (в німецькій мові) „Іван Підкова", а п-на Лідія Палій „Лічу в неволі"; всі троє виступали в народніх строях. Позапрограмово деклямувала найменша (3-літня) Нюня Дідух. Мішаний хор проспівав „Думи мої" Воробкевича та „Ой, три шляхи" Роздольського, в якому сольо виконала п-ні Л. Зубрицька. Мужеський хор виконав: „Гуляли, гуляли" Федьковича-Ніжанківського та „Закувала та сива зозуля" з „Вечорниць" Ніщинського з фортепяновим супроводом п-ни Ірини Фещенко-Чопівської та при участи солістів пп. Бартка, Ляхоцького, Паславського й Хомина. Далі приявні вислухали з захопленням гру на бандурі відомого бандуриста інж. М. Теліги („Попурі українських пісень"), рецитації творів Шевченка в мистецькому виконанні м-ра Ю. Геник-Березовського та мали нагоду подивляти прегарну гру нашої пяністки п-ні Оксани Гавриляк-Цурковської („Народні пісні" в укладі Н. Ніжанківського та „Рапсодія І." І. Брамса). Виконавці збирали рясні оплески й щирі вислови подиву й подяки. Академія закінчилася відспіванням національних гимнів. Саля була пишно удекорована квітами, прапорами й килимами. Гості, яких на салі було коло 450 осіб, у тому коло 40 чужинців, репрезентували цілу шлеську округу; з чистого доходу 140 РМ. переслано на фонд допомоги українському студентству.

Зі спорту

ЗМАГАННЯ ЗА ВІДЗНАКУ ФІЗИЧНОЇ СПРАВНОСТИ.

Реферат Опіки на Молоддю і Родиною при УДК-Краків подає до відома, що в дні 1. червня ц. р. відбудуться змагання за здобуття Відзнаки Фізичної Справности для жінок і мужчин, що покінчили 15 літ життя, в таких конкуренціях:

Мужчини:

II. ґрупа:
- скок у височінь
- скок у далечінь

III. ґрупа:
- біг 60 м. (для мужчин від 15—18 літ),
- біг 100 м.
- біг 400 м. (для мужчин від 18 літ)
- біг 800 м. (для мужчин від 18 літ)

IV. ґрупа:
- мет диском,
- мет ратищем,
- стусан кулею.

V. ґрупа:
- біг 3000 м. (для мужчин від 17—20 літ),
- біг 5000 м. (для мужчин від 21 літ вгору),

Жінки:

II. ґрупа:
- скок у височінь
- скок у далечінь

III. ґрупа:
- біг 60 м.

IV. ґрупа:
- мет диском,
- мет ратищем,
- стусан кулею (для жінок від 19 літ вгору)

V. ґрупа:
- біг 800 м. (для жінок від 19 літ вгору).

Для здобуття Відзнаки Фізичної Справности треба осягнути мінімум бодай в одній конкуренції з кожної групи (всіх груп 5). Проба справности в першій ґрупі (руханка, плавання) та проби в інших конкуренціях відбудуться пізніше.

Зголошення до проб за здобуття В.Ф.С. приймає УДК-Краків Реферат Опіки над Молоддю і Родиною, найпізніше до дня 30. травня 1941. При зголошенні треба подати імя й прізвище, дату уродження та вибрані конкуренції. Спізнені зголошення не будуть узгляднені.

В змаганнях можуть брати участь також і не члени Куреня Молоді чи інших спортових організацій.

Ближчі інформації відносно змагань уділяє референт Опіки н. Мол. і Род. в канцелярії УДК в урядових годинах.

Змагання відбудуться на площі при вул. Гжегожецькій, вхід від вул. Коперника 23, за „авсвайсом" Комітету. Початок змагань в год. 10-тій перед полуднем.

УДК-КРАКІВ,

1933 3—6 Реферат Оп. н. Мол. і Род.

— НА КРЕДИТ ЧАСОПИСІВ ВИСИЛАТИ НЕ БУДЕМО. Тому, що деякі книгарні, помимо наших пригадок-упімнень, за довший протяг часу не вирівняли рахунків, ми були приневолені з днем 15. травня ц. р. висилку часописів здержати. З днем 1. червня переводимо дальшу здержку. До цього речинця всі відборці повинні вирівняти свої залеглості. — Вп. Передплатьиків, яким щоденник доручують поштові уряди, а одержують його неправильно або цілком не одержують, просимо вносити зажалення до місцевих поштових урядів. Щоденник висилаємо *правильно кожного дня.*

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО:

Дрібні оголошення

Пошукую друзів і знайомих із села Бабиня, пов. Рівне. Відозвіться на адресу: Talaschtschuk Stephan, Hirtenberg N. D. bei Wien, F-ma „Kromag" A. G. 1969 1-1

Пошукую друзів і знайомих із Щурович, пов. Радехів. Писати на адресу: Litowińskyj Franko, Elbing, Fischer-Vorberg 37. 1978 1-2

Пошукую д-ра Климишина з Рудок. — Писати на адресу: M. Husar, Wien XII, Kastanienallee 2. 1961 1-1

Хто знає Довбушів Андрія, Евстахія і Меланію з дому Свинар із Угрина, пов. Чортків, що вони є українці — проситься зголосити: Ukrainische Nationale Vereinigung, Kattowitz, Heinzelstrasse 1. 1971 1-1

За поміч у переведенні в Ряшеві 5. і 6. квітня 1941 збірки на закінчення будови захоронки в Ярославі, Долішне Передмістя, що принесла 350 зол., складаємо подяку д-рові Солтикевичеві й п. Зеленякові. — Сестри Служебниці, Ярослав. 1972 1-1

Складаю подяку п. адвокатові Богданові Карпевичеві в Заліссю, за старанну оборону. — Козира Михайло, село Пшеорк, пов. Замістя. 1973 1-1

Пошукую Бухнея Йосифа з Топільниці, пов. Турка, що є в полоні в Німеччині. — Бухней Анастазія, Краків, Арбайтсамт, Любельскаштрассе 25. 1974 1-1

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу, — повинен наперед присилати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба вплачувати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередну адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. **Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.**

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. [illegible]
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau
[illegible] 34, Fernruf: 230-30, — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher [illegible]